

IX. gaande vindt men langs den weg veel Boomen, welke kruin verdord is, even als of zy bevrozen waren, en die verscheidene uitwasfen hebben. Het wordt mede als een teeken opgegeven dat op zulke plaatsen Erts schuilt; en dus volgt dat de geheele Rug, die van den Tafelberg naar de Steenbergen gaat, en over welken een gemeene weg gemaakt is, van Erts zwanger is, omdat men daar overal dergelyke Boomen aantreft. — Men ontmoet hier nog verscheidene andere kenmerken, die opgegeven worden als blyken dat plaatsen, aan welken zy eigen zyn, Mynen hebben. — De Boomen schieten 'er langzaam op; zy worden niet hoog, maar blyven laag van stam, dragen bleeke bladeren, en verwelken zeer schielyk. Wyders vertoonen de bladeren der Boomen zich in het begin van de Lente, welke hier in de maand Augustus in-

Vlek, op eenen afstand van drie grote uren gaans van het zelve, in eene laagte gelegen. — Verscheidene andere Amptenaars hadden dit voorbeeld nagevolgd, tot groot nadeel der Burgeren en Vryluiden, die dus hun Vee en Wyn niet konden slyten, tot dat eindelyk op derzelver herhaalde klagten, in den jaare 1707, de Gouverneur en de voornaamste Leden van de Regering opontboden werden, en bevel kregen tot het verkopen van derzelver toegeegende Landgoederen. In den jaare 1711 werdt aan de Kaap door eene verklaring aangetoond dat de Gouverneur *van der Stell* wel vyftien of zestien Plaatsen had, waar men Schapen teelde.

invalt, bleek en eenigzins blauwagtig : de IX.
 bovenste takken zyn egter zwart en van eene Hoofdst.
 andere kleur dan zy natuurlyker wyze be-
 hoorden te zyn. — Op de Tyger-en andere
 Bergen, gelyk ook in vele zeer grote vlakten,
 vindt men menigvuldige struikagtige Gewas-
 sen, en wel in zulk eene meenigte dat zy niet
 uit te roeyen zyn om het Land tot den
 ploeg bekwaam te maken. — Wanneer
 men agter de Bergen van Hottentotsch
 Holland komt, om naar het warme bad te
 reizen, moet men eenen Berg over, die de
 Houthoek genaamt wordt, en van verre
 blinkt, terwyl men langs den weg verschei-
 dene glinsterende Steenen ziet. — De
 kleur der Bergen, zo als ook die van de
 Aarde, Steenen en het Zand, toont, welke
 soort van Ers of Metaal daar onder verbor-
 gen is. Dus moet de zwarte Berg, die
 zwarte Aarde heeft, Goud en Zilver in
 zich hebben. Geele, bruin-geele en rood-
 geele aarde vindt men overal : deze soorten
 doen aanwyzing van die zelfde Metalen.
 De groene en blaauwe kleuren wyzen Koper-
 bergen aan. — Roode, steenagtige Aar-
 de vindt men langs alle wegen, welke men
 moet bewandelen om van de Kaap land-
 waards in te gaan. Men kan derhalven
 niet ontkennen dat 'er Yzer- en Koper- erts
 is. Buiten de Kaapsche en Stellenbosche
 Kolonien vindt men, wanneer de ploeg
 maar even door den grond gaat, blecke
 aarde, en dit is een teeken dat men hier
 waarfchynlyk Yzer en Lood heeft. Rond-
 om het warme Bad is de grond aschgrauw,

IX. zodat men daar zwavelstof kan vinden.
 Hoofdst. Schoon nu deze kleuren somtyds misleiden, is het egter zeer gevoeglyk te vermoeden dat hier geen gebrek is aan Bergstoffen. — Doorgaans zyn ook in plaatsén, waar vermillioen-erts schuilt, ryke goudaderen te ontdekken. Dewyl nu Vermillioen-erts zich menigwerf openbaart in bronnen, beekjes en riviértjes, die uit gebergten voortkomen, en welker water zy rood verwt, zo is het vry zeker dat aan de steenbergén, waar rood water in eene grote hoeveelheid uit de Bergen vloeit, Vermillioen- en Gouderts verborgen zyn, welke niet diep moeten liggen, dewyl het Riviértje, dat hier bedoeld wordt, niet ver af is van de Groeve van donkerroode Steenen, waarvan wy boven reeds gesproken hebben. — Deze en meer andere dergelyke stellingen heeft men doorgaans bygebragt om te toonen dat het aan de Kaapgeenszins aan Ertsen 'ontbreekt. — De ondervinding heeft de gegrondheid dier gevolgtrekkinge ook bevestigd, dewyl men weet dat de Hottentotten, eer nog de Hollanders in dit gedeelte van Afrika waren aangekomen, de Yzer-erts reeds gesmolten, en 'er hunne werktuigen van gemaakt hebben. Dat zulken, die onder de Europeanen wonen, heden niets dergelyks doen, wordt gedeeltelyk veroorzaakt door hunne armoede, en gedeeltelyk door hunne luiheid, dewyl zy het Yzer thans gemaklyk van de Europeanen kunnen kooopen.

Bewys dat aan de Kaap Yzer-erts is.

Aanmerking we-

Ik durf niet verzekeren dat hier Tin- en Lood-

Lood.erts gevonden wordt; en egter is het IX. waarfchynlyk dat, indien de Bergwerken hier Hoofdst. even als in Europa werden voortgezet, men beide die foorten van Erts ontdeeken zoude, ^{gens} Lood- en omdat het niet te denken is dat de Natuur Tin-erts. een Land, waaraan zy andere Metalen zo ryklyk heeft medegedeeld, van Lood en Tin geheel onvoorzien zal gelaten hebben.

Wat het Zilver betreft, daaromtrent kunnen wy ons op de ondervinding beroepen, ^{Zilver- erts is} dewyl men, reeds vele jaren geleden, ^{reeds} Zilver-erts gegraven, en naar Holland ^{lang gele-} overgezonden heeft. Men vindt ook ^{den aan} van twee Zilvermynen melding gemaakt, ^{de Kaap} ^{gegraven.} welke eene agter den Tafelberg naar Constantia toe, en de tweede te Drakenstein, omtrent de fraaye Buitenplaats van den Landdrost Jan Mulder, *Zorgvliet* genaamd, ontdekt is. Zekerlyk zoude men reeds meer aderen en groeven van Zilver-erts gevonden hebben, indien zulks niet door de bovengemelde oorzaken was verhinderd geworden.

Uit de voorgaande stellingen agt men het Of 'er ook waarfchynlyk dat aan de Kaap Goud- aderen aderen zyn. Zeker is het dat dit vermoeden ^{aan de} bevestigd wordt door het getuigenis van ^{Kaap zyn.} *Vader Tachart*, die in zyne *Siamfche Reize* van steenen spreekt, waarin men, met behulp van een vergrootglas, kleine Goudstreepjes ziet. *Kolbe* verzekert dat hem vele dergelyke steenen bekend waren, en dat men ze in grote meenigte, in de holte van het Prinsenkasteel, agter aan de Steenbergen kan vinden,

IX. den, welke rood zyn en vele geele stipjes hebben, die, door een vergrootglas gezien zynde, zich als goud vertoonen. ———

Men ziet ook zulke steenen, schoon zo klein als zandsteenen, langs den weg naar het warme Bad over den Berg, den Houthoek genaamd, en op verscheidene andere plaatsen, waaruit veelen besluiten dat men Goud-aderen, ja zelfs Goud, aan de Kaap moet stellen.

Koper-
erts, en
hoogte
van de
Koper-
bergen.

Wanneer iemand mogt twyfelen of in deze streken ook Koper-erts gevonden worde, behoeft hy slegts de moeite te nemen om tweehonderd mylen landwaards in te reizen, en dan zullen alle twyfelingen, welke ten dezen aanzien in hem opkwamen, verdwynen. Want daar vindt men bergen van eene verbazende hoogte, die onder den naam van Koperbergen bekend zyn, omdat zy eenen ryken voorraad van dat Metaal bevatten, het welk, volgens het getuigenis der geenen, die daar geweest zyn, door de hitte der zonnestralen smelt en afvloeit. Zonder op somnige vertellingen wegens de bepaling van de ongelooflyke hoogte dezer Bergen agt te geven, zullen wy alleenlyk aanmerken dat de daar wonende Hottentotten het Koper weten te gieten. Zy agten het hooger dan zilver, omdat het gepolyt zynde in de zonne glinstert. Zy maken 'er egter minder werks van dan van het Yzer, waarvan zy zich tot verscheidene einden bedienen.

De Hot-
tentotten
weten
het
Koper te
smelten
en te
gieten.

Van de
Kaap'sche
Wateren,

Na dus de Aarden, Steenen en Mineralen eenigzins beschouwd te hebben, gaan

gaan wy over tot de Wateren. — De IX. Wateren, welke men op den Tafelberg, op den Leeuwenberg, en in de Valleien vindt, en in het algemeen allen, die hunnen oorsprong hebben op de hooge Bergen aan de Kaap, zyn zeer schoon en heider; en dewyl zy in hunnen voortgang over harde steenen en ruwe rotfen loopen, worden zy zuiverer, gezonder en heilzamer, naar mate zy zich meer van hunnen oorsprong verwyderen. Maar zulken, die aan de zyden der Bergen voortkomen, en niet over harde steenen of ruige Rotfen schiepen, zyn donkerrood, of hebben, om juister te spreken, de kleur van Yzer-erts. Zodanig is, by voorbeeld, het Water van het kleine Beekje, het welk uit de Steenbergen voortkomt, door de Buffel- en Zandvalleien loopt, en zich in de *Valsche Baai* ontlast. — In de nabuurschap van de Kaap zyn ook verscheidene Beekjes, die eene zwartagtige kleur hebben, welke zy aannemen van de aarde en moerasfige gronden, waarover zy loopen. Men vindt in Stellenbosch zulk eene Beek, gelyk nog eene die uit het Moddergar komt, welke beiden zich in de Rivier van Stellenbosch ontlasten.

De Kaapfche Wateren verschillen niet minder van elkanderen ten aanzien van den smaak, dan ten aanzien van de kleur. Eeninge zyn zoet en zeer aangenaam in alle plaatsen, waar zy hunnen loop hebben. Zodanig is het water van alle de Rivieren des Lands, en inzonderheid dat van de Zout-rivier, van de rivier van Stellenbosch, en van die van

Hoofdst.
en der-
zelfver
kleur.
Van den
smaak
der Kaap-
fche Wa-
teren.

IX. van Hottentotsch Holland, het welk zo
 Hoofdst. zoet, helder en gezond is als eenig water
 ter waereld. In het algemeen houden de
 Bronnen, welke de Rotfen en Bergen ver-
 schaffen, haare aangename zoetheid zonder
 eenige verandering. Weinige Wateren vindt
 men egter in de Valleien, die volkomen
 zoet zyn. Anderen verliezen den zoeten
 smaak, dien zy by hunnen oorsprong heb-
 ben, worden brak terwyl zy voortloopen,
 en verliezen tevens hunne helderheid. Men
 vindt 'er, die, hunne vloeibaarheid zelfs
 verliezende, in Zout veranderen. Nog
 zyn 'er eenige Bronnen, welke brakke wa-
 teren voortbrengen, die egter kunnen ge-
 dronken worden, en niet ongezond zyn,
 schoon men ze niet lang moet bewaren,
 omdat zy dan zulk eenen onaangenamen
 smaak krygen dat het niet wel mooglyk is ze
 door te zwelgen. De Tygerbergen en de
 daartoe behoorende Vallei, gelyk ook de
 streek omtrent het Kasteel van Riebeek,
 verschaffen verscheidene Bronnen van de-
 ze soort. De Winterregens benemen deze
 Wateren hunne scherpte, of doen dezelve
 ten minsten in eene merkelyke mate afnemen:
 maar de warmte van den Zomer doet den
 onaangenamen smaak weder voortkomen,
 tot dat het water eindelyk zo zout wordt
 als pekels. ——— In de nabuurschap van
 de Kaap heeft men ook verscheiden kanalen
 en bedden van Rivieren, die gedurende
 den Winter, of in den Regentyd vervuld
 zyn met zoet water, maar in den Zomer
 uitdroogen, zodat 'er nergens dan hier en
 daar

daar tusfchen de reeten en fcheuren water gevonden wordt. In het eerst wordt het brak, en vervolgens verandert het, eer de Zomerhitte nog geweken is, in Zout. Dit heeft plaats by de Rivier van de Mosfelbank, by die van de Tyger - Vallei, by die van de Kraal der kleine Boompjes, en by ver fcheidene andere. Men begrypt dat zy, die in de nabuurfchap van deeze Rivieren wonen, zeer bezwaarlyk zoet water om te drinken kunnen vinden, zodat zy vry ver, en fomtyds wel twee mylen, gaan moeten om het te halen. Het is egter waar, dat velen aan dit brakke water zo gewend zyn, dat zy het zonder groot ongemak kunnen gebruiken; alleenlyk mengen zy, die geene merklyke moeite behoeven te doen om zoet water te krygen, een weinig van het zelve onder het brakke.

Wanneer deze Wateren flegts weinig brak zyn, hebben zy eene uitnemende kragt om het bloed te zuiveren, en zy doen dit of door floelgang te verwekken, of door de doorwaasfeming te bevorderen. Zo lang zy werken veroorzaken zy in het ligchaam merklyke onregelmatigheden, die niet ophouden voordat het bloed in ecnen goeden ftaat herfteld is. Het is waarfchynlyk dat de Zoutdeeltjes, welke zich in dezelve in grote meenigte bevinden, in de maag ontbonden, en vervolgens door alle deelen des ligchaams verfpread worden, vanwaar zy de kwade vogten verdryven. Dit water kan niet lang bewaard worden: want de zoutdeeltjes zinken naar den grond, en dus mist

IX.
Hoofdst.

Van de
brakke
Wateren
en derzel-
ver eigen-
fchappen.

IX. mist het van boven dat geen, het welk nood-
Hoofdst. dig is om het goed te doen blyven, zodat
 het welhaast begint te flinken.

Koude Aan de Kaap zyn eenige wateren ,
wateren. die eenen ongemeenen graad van koude
 hebben Onder dezelve behooren zo-
 danigen , welke met grote snelte van
 de Bergen affchieten, en door plaatfen
 gaan, die, uit hoofde van de boomen of
 heesters, door de stralen der Zonne niet
 kunnen verwarmd worden. Deze koude is
 zo groot , dat het water die zelfs niet ver-
 liest , wanneer het binnenshuis gebragt
 wordt. Het heeft vry wat tyds noodig om zo
 veel warmte te krygen dat het zonder merk-
 lyk ongemak kan gedronken worden.

Warme De Kaap verschaft ook warme wateren,
wateren. en zelfs zeer heete. Zodanigen zyn de
 twee berugte warme Baden in de Kolonie
 van Waveren , dertig mylen van de Kaap
 af.

Eene van Eene van deze warme Bronnen is naby
de warme haaren oorsprong zo heet, dat het niet
Bronnen wel mogelyk is 'er de hand gedurende
te Waveren eenigen merkelyken tyd in te houden; maar
is nadat zy eenen weg van twee mylen heeft
verwaar- afgelegd kan men 'er zich met genoeg in
loosd. baden. Ondertusfchen is deze Bron , die
 zekerlyk ongemeene eigenschappen heeft,
 geheel verwaarloosd geworden: men bedient
 zich alleenlyk van de andere, van welke
 wy boven gefproken hebben, en die op
 eenen afstand van omtrent twee mylen van
 de eerste af ontspringt, agter de bergen van
 Hottentotsch Holland.

Men

KAAP DE GOEDE HOOP. 209

Men moet zich niet zeer verwonderen IX.
 dat men aan de laatstgemelde Bron den Hoofdft.
 voorrang gegeven hebbe: want zy heeft Gevaar.
 zekerlyk wonderbare genezingen uitgewerkt, lykheid
 en is voor het overige genoegzaam voor alle van
 de Europeanen aan de Kaap, die in de eenen der
 Baden verligting van hunne kwalen willen wegen,
 zoeken. — Om naar het eerstgemelde Bad die naar
 te gaan, neemt men den weg door de Bot. de andere
 telary, door Drakenstein, en het Zwarte warme
 Land. Dien gantschen weg langs vindt men Bron
 woningen van Europeanen; maar ten tyde leidt.
 van *Kolbe* kon men niet aan het Bad van
 den Zwarten Berg komen, zonder onbe-
 woonde plaatfen door te trekken. Wy vin-
 den daaromtrent de volgende byzonderhe-
 den aangeteekend. — Men gaat eerst
 door Drakenstein, en vervolgens moet men
 den Verdriet-berg over; vandaar komt men
 aan een ruim en woest veld, het welk men
 moet doorgaan, eer men aan de Rivier zon-
 der einde komt. In deze vlakte ontmoet
 men zelden menschen, maar menigwerf
 wilde Beesten van verscheidene foorten:
 men vindt 'er ook plaatfen, waarin zeer
 diepe moerasfen zyn, door welken men,
 zonder eenen goeden gids, of eene nette
 kennis van den weg, bezwaarlyk kan ko-
 men. Zonder eenen leidsman is het ook
 gevaarlyk de Rivier zonder einde over te
 trekken, niet omdat zy altyd zeer diep is,
 want gedurende het warme jaargety is 'er
 het water ongemeen laag, maar omdat haare
 oevers in vele plaatfen zeer steil en hoog
 zyn. Wanneer men in den Regentyd aan

IX. deze Rivier komt , flaat het water fomtyds
 Hoofdft. zo hoog dat men den overtocht in het geheel
 niet moet wagen : men maakt in dat geval
 gebruik van de tenten , en blyft den tyd,
 waarin de wateren zullen gezakt zyn , ge-
 geduldiglyk afwagten ; want men vindt 'er
 in het geheel geene fchuiten , waarvan men
 zich kan bedienen. *Kolbe* verhaalt dat hy
 zich met eenige andere luiden , die mede
 naar het Bad gingen , eens in dit geval be-
 vonden heeft. ——— De ontmoeting,
 welke hun by deze gelegenheid voorkwam,
 is te merkwaardig om hier niet gemeld te
 worden. ——— Wy moesten , zegt hy,
 vier-en-twintig uren naby de Knoflooks
 Kraal vertoeven , eer de Rivier waadbaar
 was geworden. Gedurende den tyd van
 ons verblyf aldaar , verfchaften twee
 Hottentotten ons eene vry klugtige verto-
 ning. Zy waren met elkanderen in twist
 geraakt , en dien niet kunnende byleggen,
 kozen zy ons tot regters. De een beſchul-
 digde den anderen dat dezelve hem een
 ſchaap ontſtolen had. De beſchuldigde
 ontkende zulks gedaan te hebben. De
 eerſte bleef ſtaande houden dat de dief-
 ſtal ontwyfelbaar was , terwyl de laaſte
 zyne onſchuld met duizend ſterke betuigin-
 gen beweerde. Wy zeiden den beſchuldi-
 ger dat hy , in gevalle hy wilde dat wy zy-
 ne betigting van eenige kragt zouden oor-
 deelen , getuigen moest bybrengen ; doch
 hy antwoordde dat de diefſtal baarblyklyk
 was , en dat 'er dus geene getuigen noodig
 waren ; dat hy daarenboven zich overtuigd
 hield dat de andere de Dief was , zodat hy
 niet

Ontmoe-
 ting, wel-
 ke Kolbe
 en ande-
 ren in het
 reizen
 naar dat
 Bad voor-
 kwam.

niet wilde vertrekken, zonder voldoening gekregen te hebben. Vervolgens zich een weinig van onze tenten verwyderende, leide hy zynen boog en pylkoker op de aarde, en zette zyn piek in den grond, dagende zyne party uit om te vegten. Deze nam de uitdaging aan, en zy stonden gereed om handgemeen te worden, toen wy, ter voorkominge van dit tweevegt, een vriendelyk vergelyk voorstelden. Misfchien zal men denken dat wy grote moeite hadden om hen hiertoe te brengen; doch dit was zo niet: door middel van een weinig tabak werdt de gantsche zaak afgedaan: wy wisten welk vermogen dezelve heeft op de Hottentotten. Zy berustten met volkomen genoegen in de schikking, welke wy voorstelden, en keerden teritond in eene zeer vreedzame gesteltenisse naar hunne woningen.

IX.
Hoofdst.

Wanneer men, opdat wy tot ons onderwerp weder keeren, de Rivier zonder einde over is, ontmoet men geene merklyke beletfels meer, uitgezonderd dat men dikwerf gevaar loopt van door wilde beesten aangevallen te worden.

Men kan ook eenen anderen weg nemen om aan het Bad van den zwarten Berg te komen, te weten, wanneer men Hottentotsch Holland door en de Bergen dier streke overtrekt. Die weg, welke gemeenlyk door de rytuigen gehouden wordt, is in de vlakke gemaklyk en tevens aangenaam, maar over de bergen is dezelve moeyelyk en gevaarlyk, doch egter niet in zo verre dat men genoodzaakt is om van het rytuig

Tweede
weg, die
naar het
zelfde
Bad leidt.

IX. af te komen, gelyk men doen moet wanneer men de Bergen naby de Kaap over reist. Hoofdst. Van de Bergen van Hottentotsch Holland af leidt de weg naar den Houthoek, door effene valleien, die men zonder moeite kan doorgaan. Men moet drie of vier kleine Rivieren, naby derzelver oorsprong, overtrekken, het geen, wanneer het warm weder is, zonder hinder kan gedaan worden. Aan de overzyde van die Rivieren vindt men de Boompjes Kraal, waar de Gouverneur *Adriaan van der Stell* gedurende eenigen tyd een Huis, en eene weide voor Vee, gehad heeft, doch dewyl daar groot gebrek was aan goed water, verplaatste hy hetzelfde naby de Rivier zonder einde. Van daar komt men aan de Water-kraal, waar de gemelde Gouverneur mede veel Vee geweid heeft. Vervolgens behoeft men slegts eene myl verder te reizen om aan het Bad te komen, het welk omtrent dertig mylen van het Vlek van de Kaap af is.

Vreemde ontmoeting van een hoop wilde Bokken aan Kolbe voorgekomen. *Kolbe* verhaalt dat hy, met eenige vrienden langs dien weg reizende, eenen hoop bonte Bokken zag van meer dan honderd sterk. 'Zoras zy menschen bespeurden, maakte een uit den hoop een zonderling geschreeuw, op welk teeken alle de Dieren zich als in slagorde schaarden. Twee van dezelve werden aan het hoofd geplaatst als aanvoerders der bende, de overigen plaatsten zich in eene linie nevens elkanderen. Zy hielden zich eenigen tyd in dezen stand met oogen, die op het gezelschap gevestigd waren, zonder te wyken; tot dat een

een van hetzelfde een der Bokken had dood IX. gefchoten, waarna alle de overigen met on- Hoofdst. gelooflyken spoed in de naby gelegene dalen het gezigt ontvlugten.

Kolbe zegt verder dat, eer zekere *Ferdinand Appel* zich by het Bad van den Zwart- Wyze, Berg had neergezet, men daar of daar waarop omtrent noch huis noch hut kon vinden: men trof 'er niemand aan, van wien eenige tyde van noodwendigheid, hoe genaamd, kon gekogt Kolbe by worden. Elk, die naar dit Bad ging, was dit Bad in de noodzakelykheid om tenten met zich kon be- te voeren, en zich van levensmiddelen te diend worden. voorzien. Maar van dien tyd af was 'er een goed huis, en zelfs eene soort van Gasthuis voor de zieken. Men werd 'er zeer wel gediend, en de gemelde Kastelein won 'er eene goede som gelds over.

De aarde van den Zwart-Byzon- Berg, waaruit het water van dit Bad voortkomt, is zo derheden zwart als een kool, en zo zagt, zelfs aan wegens den kant van het Bad, dat een Paard 'er de natuur met de pooten in zakt, en wel zo diep dat van den grond het 'er bezwaarlyk uit kan komen: men van den laat dus zyn rytuig doorgaans om laag staan, Zwart- Berg en en klimt te voet op den Berg. Wanneer in de na- men den grond een weinig roert vindt men buur- dien lymagtig en kleverig, en wanneer men fchap van de aarde in de hand neemt, blyft zy aan de deze mi- vingers vast zitten, die vervolgens zyn, als nerale Wateren. of zy met vet besmeerd waren: nadat die aarde eenigen tyd aan de zonne is blootgesteld geweest, verliest zy haar vet wel, maar behoudt egter haare glimmende kleur, zonder

IX. dat men in deze eenige verandering kan
Hoofdst. befpeuren.

Deze Berg moet verscheidene holligheden hebben, dewyl het water, na door het Bad gegaan te zyn, in een spleet van den Berg met groot geweld nederstort. Het schynt hier geheel weg te raken: ten minsten hadt men ten tyde van *Kolbe* nog geene plaats ontdekt waar het kon uitloopen. Hy heeft zyn best gedaan om de diepte van dezen afgrond te meten. Geen meetsnoer by zich hebbende hegte hy twee latten, ieder van dertig voeten, aan elkanderen, en bediende zich van dezelve om de diepte te peilen. Doch hy vond niets, dat hem weerstand bood, of aanleiding gaf om te vermoeden van naby den grond te zyn: en dus moest hy, van geene bekwame werktuigen voorzien zynde om iets meer te doen, van alle verdere pogingen afzien.

Beschry-
ving van
die Bron-
nen.

Uit menigvuldige spleeten van den Berg ontspringen verscheidene minerale Bronnen, welker wateren verschillende graden van warmte hebben. Velen hebben de nieuwsgierigheid gehad om 'er inte graven, sedert den tyd dat het Bad bekend geweest is. De oppervlakte van alle deze Bronnen, of liever van derzelve groeven, is overdekt met een dun blaauwagtig vlietsje, het welk zich olieagtig vertoont, en zeer ligtlyk met eenen stok, of zelfs met den vinger, van een gescheiden of verdeeld kan worden, schoon het terstond weder samen loopt, en door den wind herwaards en derwaards gedreven wordt. Aan den kant van de

de groeven zet zich een fyne dunne slym, IX: waarvan de schilders gebruik maken om Hoofdst. 'er eene verw van te bereiden, welke zy zo goed agten als het beste Okergeel.

Rondom dit Bad groeyen dunne buig- Welke zame Boompjes, die van buiten bruinagtig, foort van en van binnen geheel bruin zyn: de blade- Hout by ren komen zeer wel overeen met die van dit Bad Wilgen-Boomen: de bloem is grasgroen en groeye. hangt als risjes, genoegzaam als de Aalbesfen, aan elkanderen. Wegens derzelver vrugt is my geen zeker berigt tot nog toe voorgekomen. Deze Boompjes groeyen regt op, omtrent agt of tien voeten hoog; zy hebben weinige, en daarenboven zeer dunne takjes: en zy staan zo dicht by elkanderen dat men 'er naauwlyks door kan komen.

Behalven de Boompjes, die rondom het Hoe de warme Bad staan, ziet men verder op den bloemen Berg zeer weinige, en daarenboven zeer en ande- lage Bloemen, die 'er zeer verlept uitzien, re gewas- en dus grond geven om te denken dat fen zich in deze plaatse eene ryke Erts-groeve daar ver- toonen. moet verborgen zyn. Daarenboven staat 'er de andere groente, en zelfs het gras, zeer mager en dor, en kan gemaklyk in brand gestoken worden. Het is hier niets vreemds dat eene grote streek Lands door de Veehoeders in brand gestoken, en het oude harde gras geheel afgebrand worde, opdat het nieuwe des te beter uitspruiten, en voor het Vee nuttig worden moge.

IX. Agter het gemelde Bad, of den zwarten Hoofdst. Berg, legt, westwaards aan, een zeer hooge Onvrugt. Berg, die nog onvrugtbare Berg agter het Bad. genoemde, dewyl daar niet dan eenige wilde sfruiken groeyen, welke de wortels tusfchen de klippen vast maken, en dus het fap uit de aarde ten voedsel trekken. Aan geene zyde van den Berg, en agter denzelven, ten westen, in het Dal, liggen witte blinkende grote klippen, die in geen ander opzigt van Keizelfteenen onderscheiden zyn, dan dat zy zich van binnen witter vertoonen, en in de Zonne als zilver blinken, even als of zy met dat metaal geheel overgoten waren. Dit geeft weder grond om te denken dat hier eene ryke Bergstof voor handen is.

Van de kleur en fmaak der minerale wateren. De minerale Wateren vertoonen zich zwart, wanneer zy in de kom van hunne Bronnen zyn, maar die kleur is flegts fchynbaar, en wordt alleenlyk veroorzaakt door de zwartheid van de aarde. Wanneer men ze in een Glas giet, zyn zy zo helder als Kristal. Zy hebben eenen fterken ftaal-fmaak, en zyn egter tevens zeer aangenaam voor het Gehemelte. Men bedient'er zich van in de keuken, en gebruikt ze dikwyls tot theewater, omdat zy ongemeen bloedzuiverend zyn, en veel tot de gezondheid toebrengen, door het zweeten of de waterlooizing te bevorderen.

Noodwendigheden, waar van men zich naar het Schoon 'er gelegenheid zyn moge om, in de nabuurfchap van het Bad, goede huisvesting te vinden, ter plaatfe daar de gemelde *Appel*, ten tyde van *Kolbe*, woonde,

de, zyn 'er egter eenige noodwendigheden, IX. waarvan men, derwaards gaande, zich voor-Hoofdft. zien moet. Al wie ter dezer plaats be-Bad hoorlyk gemak wil vinden, moet eene tent gaande, en een bed mede brengen. Wanneer hy voorzien daar gekomen is, moet hy zyne tent naby moet. het Bad doen opflaan, opdat het Bed 'er in geplaatst worde. Want na het baden moet men tragten te zweeten, en het bovengemelde huis flaat zo ver van het Bad af, dat de doorwaasfeming ligtyk kan gefluit worden, eer men het zelve bereikt heeft.

Men moet ook eenigen voorraad van Wyn by zich hebben, ter bevordering van het zelfde einde. Pypen en Tabak zyn mede onder die noodwendigheden te tellen. Men kan dezelve niet wel miffen, al heeft men geen oogmerk om ze zelf te gebruiken. Zy zyn noodig om ze aan de Hottentotten te geven, die genoegzaam dagelyks in den Badtyd uit de nabuurfchap af en aan gaan, om visch, vleesch en andere mondbehoefden tegen wyn of tabak te verruilen. De aanzienlykften hunner komen dikwyls met geen ander oogmerk dan om hen, die zich aan het Bad bevinden, te bezoeken, en men kan die eer niet beter erkennen dan door hun dingen, waarvan zy veel werks maken, aan te bieden.

Wat de wyze, waarop men de Baden Wyze moet gebruiken, betreft, daaromtrent flaat ^{waarop} aan te merken dat men, 'er in komende, ^{men zich} eene genoegzaam ondraaglyke warmte ge- ^{van de}voelt, bovenal wanneer men 'er zich lang ^{Baden}zamerhand in begeeft: maar die gewaar- ^{moet be-}dienen.

IX. wording duurt maar kort, wanneer men'er
Hoofdst. zich fchielyk in dompelt. Dezelve wordt
 gevolgd van eene zeer genoeglyke aan-
 doening, welke men zoude wenschen
 dat altyd mogt aanhouden, zodat men
 vastfelt niet fchielyk uit het water te zul-
 len komen; doch na verloop van vyf of zes
 minuten vindt men dat de Onderbuik zwelt,
 en zo ftyf wordt, dat men op het punt
 raakt van te bezwyken. Hierdoor is men
 in de noodzaaklykheid om zich met allen
 mogelyken fpoed uit het water te begeven.
 Die benaauwdheid gaat niet over voordat
 men te bed is, maar dan bedaart zy volftrek-
 telyk, en men legt welhaast in zyn zweet als
 te zwemmen: wanneer dit over is, ftaat
 men zeer welgefied op, en gevoelt eene
 ongemeene leevendigheid en werkzaam-
 heid.

Ongemeen geneezingen door deze Baden te Weeg gebragt. Wanneer men veertien dagen lang zich
 dagelyks eens baadt, zuivert men het lig-
 chaam van alle kwade ftoffen. De afgang,
 het zweeten, en fomtyds de brakingen bren-
 gen ongemeen veel toe om allen, die on-
 gefied zyn, te regt te brengen. *Kolbe* zegt
 verfcheidene bewoners van de Kaap gekend
 te hebben, die ziek by deze Baden kwamen
 en in volmaakte gezondheid terug keerden,
 zonder dat zy eenig geneesmiddel gebruikt
 hadden. Uit eene ontelbare meenigte van
 byna wonderbare genezingen, die door
 deze Baden werden te weeg gebragt, brengt
 hy 'er drie by, waaruit men over de kragt
 van derzelve wateren kan oordeelen. Het
 eerfte is dat van een' volmaakt' doof man,
 die

die volkomen by zyn gehoor hersteld werd. IX.
 Het tweede is dat van een' ander' Man, Hoofdst.
 wiens arm volstrektelyk lam was, doch door
 het gebruik van deze wateren het vermo-
 gen van denzelven te bewegen weder kreeg.
 ——— Eindelyk verhaalt hy eene Vrouw
 gekend te hebben, die door de kracht van
 deze heilzame wateren van eene zeer
 verouderde Venuskwale is genezen gewor-
 den.

Hy beweert dat 'er in geen gedeelte der Algemeene
 waereld wateren gevonden worden, die bo- ne aan-
 ven de Kaapfche te stellen zyn, zo ten aan- merkin-
 zien der ligtheid, als ter oorzake van de gen we-
 zagtheid of heilzaamheid. De Geneesmees- gens de
 ters aan de Kaap, die hun beroep zeer wel Kaapfche
 verstaan, pryzen den zieken het gebruik wateren.
 van deze wateren aan, boven dat van wyn
 of eenige andere hartversterkende dranken;
 en zy hebben ze altyd zeer heilzaam bevon-
 den. ——— Volgens de verzekering van
 den meergemelden Schryver, hebben de
 Kapiteins der Deensche schepen, die naar
 de Indien bestemd zyn, bevel om een groot
 vat met dit water te vullen, ten gebruike
 van den Koning; want het Kaapfche water
 wordt aan het Deensche Hof aangemerkt,
 als het ligste, zuiverste, aangenaamste en
 gezondste, het welk eenige plaats verschaft.
 ——— Het heeft daarenboven nog eene
 hoedanigheid, welke het zeer geagt maakt,
 te weten dat het, schoon in lange reizen op
 de schepen bewaard zynde, zyne helder-
 heid en zagtheid blyft behouden. Het wa-
 ter, dat aan boord van het schip was,
 waar-

IX. **Hoofdst.** waarmede *Kolbe* in Europa kwam, onderging onder de Linie slegts eene geringe verandering; doch welhaast kreeg het zyne vorige zuiverheid weder, en behield dezelve zo lang de reis duurde. Voor het overige wordt aangemerkt dat de wateren, die hunnen oorsprong hebben uit den *Tafelberg*, de besten van allen zyn.

De Na-
tuur al-
leen ver-
schafft
aan de
Kaap
Zout.

In Europa is 'er vry wat konst en moeite noodig om Zout te maken, maar aan de Kaap is het gantsch anders met de zaak gelegen. De Natuur alleen verschafft het, en brengt het tot volkomenheid, zonder dat 'er eenige arbeid van de zyde der menschen noodig is; en wel in zulk eenen overvloed, zo aan den zee kant, als in plaatfen, die landwaards in gelegen zyn, dat men 'er eenen groten voorraad van zoude kunnen vervoeren, en nog genoeg voor de Inwoneren behouden. — Het Regenfaizoen maakt dat het op eene zeer gemaklyke wyze kan vergaderd worden. Want gedurende dit faizoen verzamelt zich in de Valleien eene grote meenigte van water, het welk, uitdroogende, veel Zouts overlaat, dat men vervolgens inzamelt, en met Karren naar huis haalt. Iederen staat zulks vry, uitgezonderd in de Vallei van den *Tygerberg*, waar twee Zoutpannen zyn, welke de *Kompagnie* voor zich behoudt. Men kan dit Zout tot allerlei gebruiken bezigen, schoon het minder sterk is dan het Europeische. Buiten twyfel is in den grond of in de Bergen eenig Steenzout verborgen, waardoor het Regenwater tot *Pekel* gemaakt wordt: want men heeft geene ge-
noeg-

noegzame reden om te stellen dat deze IX. Valleien gemeenschap met de Zee hebben. Hoofdst.

Het is hier eene gevoeglyke plaats om eenige byzonderheden, welke wy betreffende de Zee omtrent de Kaap van Goede Hoop vinden aangemerkt, by te brengen. *Kolbe* stelt het als eene bekende zaak, dat het Zeewater aan Kaap *Verde* zich groen vertoont, daar het op andere plaatsen eene gantsch andere kleur heeft. Waarschynlyk wordt zulks alleenlyk veroorzaakt door het groene gras, het welk in zee groeit. In die gedagten wordt hy bevestigd door de meenigte van gras, die omtrent de gemelde Kaap op het water dryft.

Het water in de Tafelbaai aan de Kaap van Goede Hoop vertoont zich mede groen, doch *Kolbe* meent dat men daar die kleur niet moet toeschryven aan het gras, het welk 'er groeit, maar aan den weerschynd van het gras en de gewassen, die op de omgelegene Bergen en Rotfen te vinden zyn.

Op eenigen afstand van het strand ziet men Riet en Gras dryven, waardoor aan het water eene groene kleur gegeven wordt. Wanneer de Schepen de Linie voorbyzyn bespeurt men hieruit niet ver af te zyn. Dit Riet is somtyds vier of vyf ellen lang, van onderen zeer wyd, en loopt van boven spits toe. Men ontmoet luiden, die 'er zeer konftig, als op eene Trompet, op weten te blazen.

Daar wordt nog eene andere reden gegeven

IX. Hoofdst. Andere reden van de groene kleur van het water. ven van de groene kleur, welke het water in de Tafelbaai, en in de Zee omtrent de Kaap van Goede Hoop heeft. Dezelve is getrokken uit de grote meenigte van koraalkruid, dat hier groeit en dryft: het zelve heeft, eer men het uit het water haalt, eene grasgroene kleur: men kan 'er byvoegen dat het zeer week is; maar wanneer het maar eenen halven dag op het strand geweest is, wordt het hard, en de groene kleur verandert, wordende het zwart, of witagtig, of hoogrood.

Waarneming wegens een zonderling verschynfel in Ebbe en Vloed. By den gemelden Schryver vinden wy ook eene waarneming wegens de Ebbe en Vloed, welke wy niet kunnen nalaten hier plaats te geven. Op den 24sten van September des jaars 1707 zegt hy ooggetuige geweest te zyn van een zonderling verschynfel, het welk door hem met grote naauwkeurigheid is onderzocht geworden. ——— Hy was op dien dag by den Heer *Oortman*, een' Burger aan de Kaap, gaan ontbyten, met verscheidene andere Luiden, onder welken ook zekere *Rotterdam* zich bevond, die kort te voren uit *Batavia* was aangekomen. Een van het gezelschap ging even buiten de kamer, doch kwam terstond weder, zeggende geen begrip te kunnen maken van het geen hy zag, dewyl het water, daar het pas een kwartier uurs geleden Eb geweest was, weder opliep. Op dit berigt begaf *Kolbe* zich, nevens zynen vriend *Rotterdam*, naar buiten, waar zy de zaak overeenkomstig met de vertelling bevonden. Het was toen omtrent agt uren in den morgen.

Ter-

Terwyl zy, verwonderd over zulk een vreemd verschynfel, elkanderen desaan- gaande onderhielden, begon het water weder af te nemen, en wel zo schieelyk dat zy in een oogenblik de steenen vry ver in zee bloot zagen. Zy lieten vervolgens stoelen op het strand brengen om die ongewone ebbe en vloed des te gemaklyker te kunnen waarnemen. Welhaast zagen zy de Golven weder aankomen, en een kwartier uurs daarna op nieuw afloopen. Zy zagen, om kort te gaan, dat de Zee, van agt uren af tot tien uren toe, zevenmaal ebbe en vloeide.

Ligtlyk begrypt men dat dit voorval ten hoogsten vreemd en verwonderlyk was. ——— Men zegt naar de oorzaak, maar vrugtelooz. ——— *Kolbe* neemt moeite van eenige omstandigheden op te geven, welke omtrent dien tyd plaats gehad. Den 23sten van September des jaars 1707, des avonds omtrent tien uren, was de Zon in den Equator gekomen, zodat op dien tyd aan de Kaap de Lente, en in Europa de Herfst begon.

Den gantschen voormiddag van dien dag was het zo verschriklyk heet, dat men nergens wist te gaan om koelte te vinden. Het was ook dien geheelen dag zeer stil.

Nadat dus de dag van de Nagteveninge voorby was, begon het des nagts sterk te regenen. Den 24sten des morgens donderde en bliksemde het zeer geweldig. De wind

IX.
Hoofdst.

Omstan-
digheden,
welke
omtrent
dien tyd
hebben
plaats
gehad.

IX. wind kwam uit den Noordwesten, doch
 Hoofdst. dezelve was zo ongemeen flauw, dat men
 dien niet dan aan de wimpels der fchepen
 kon befpeuren.

Aanmer- Wy gaan de verdere bedenkingen, wel-
 kingen ke hieromtrent worden bygebragt, met ftil-
 van de zwygen voorby, en zullen dit Hoofdstuk
 la Caille befluiten met aan te teekenen hoe de Abt
 op de bo- *de la Caille* het berigt van *Kolbe* wegens de
 venge- kleur van de Zee, en wegens de zonder-
 melde linge Ebbe en Vloed, heeft aangemerkt.
 byzonder- Het geen de gemelde fchryver zegt wegens
 heden. de kleur van het Zeewater befchouwt hy als
 belachlyk. Overal waar men diepe Zee
 heeft, is het water donker blaauw. Waar
 zy minder diep is, als by de banken en
 kusten, neemt zy eene bleekgroene kleur
 aan. ——— Het verfchynfel, het welk men
 hier gemeld vindt, komt den Abt zeer ver-
 dagt voor, en de wyze, op welke de omfan-
 digheden, die by het zelve plaats hadden,
 worden opgegeven, heeft niets dat aandagt
 waardig is.

* * *

* *

TIENDE HOOFDSTUK.

Van de Regeering, die aan de Kaap is vastgesteld, en van de verdere merkwaardige byzonderheden, welke tot den staat der Europeanen aldaar behooren.

Na het geen wy wegens de gelegenheid, X.
 uitgestrektheid en gesteltenis der Landstre- Hoofdst.
 ke, die onder de benaming van de Kaap
 van Goede Hoop bekend is, gezegd hebben,
 is 'er niets anders over dan dat wy handelen
 over de gewoonten en levenswyze der
 geenen, die zich in deze Volkplanting heb-
 ben neergezet. — Het is onnoodig
 de byzonderheden, welke wy wegens de
 eerste Ontdekking der gemelde Landstreke
 hebben aangeteekend, te herhalen, of te zeg-
 gen hoe zy onder de bezittingen van de
 Nederlandsche Oost-Indische Kompagnie
 gekomen is. Wy behooren voornamelyk
 te spreken over de middelen, welke men
 heeft aangewend om 'er eene geschikte orde
 te doen stand grypen, en over de manier,
 waarop de tegenwoordige Bewoners van de
 Kaap gehandhaafd worden, en zichzelve
 handhaven. Dit Hoofdstuk zal ons derhal-
 ven overvloedige stof tot meer dan eene
 Afdeeling verschaffen.

X.
Hoofdst. E E R S T E A F D E E L I N G .

*Van de Regeering, welke aan de Kaap is
vastgesteld.*

Om verslag te geven wegens de uitmun-
tende vaststellingen, welke van tyd tot tyd
aan de Kaap gemaakt zyn, merken wy aan
dat 'er in het eerst slegts een Kommandeur
plagt te zyn, die, uit naam van de Neder-
landsche Oost-Indische Kompagnie, gezag
voerde over de Volkplantinge; doch nader-
hand hebben dezelve den titel van Gou-
verneurs gekregen, en de Kaap wordt
thans aangemerkt als een der Gouverne-
menten van Neerlandsch Indie, onder-
hoorig aan het generale Gouvernement te
Batavia.

Wy hebben in den aanvang van ons werk
reeds gezegd wat de verstandige *Jobannes
van Riebeeck* gedaan heeft om alles aan de
Kaap zo te regelen dat de Kompagnie zich
met reden grote voorleelen mogt belooven
van de pogingen om 'er eene geregelde volk-
planting op te rigten. — Zyne gedag-
tenis is steeds in grote waarde gebleven:
hy was bekwaam om grootfche ontwerpen
uit te denken en te schikken, en gelukkig
genoeg om dezelve spoedig te volvoeren.
Hem was door de Kompagnie volle magt
verleend om alles, zo als hy het gevoeglykst
zoude oordeelen, te regelen. Na verschei-
dene vaststellingen gemaakt te hebben,
voer-

voerde hy van tyd tot tyd, naar mate de **X.**
 Volkplanting toenam, nieuwe reglementen **Hoofdst.**
 in. Zyne Opvolgers volgden het voetspoor,
 het welk hun door hem was gebaad,
 en maakten in het geen hy had vastgesteld
 die veranderingen, welke de verandering
 der omftandigheden noodig deed voorko-
 men.

Wy bedoelen geenszins om allen, die **De Gou-**
van Riebeck in de bestiering van de Kaap- **verneur**
 sche Kolonie zyn opgevolgd, te noemen: wy **N. Bax**
 zullen ons alleenlyk bepalen tot zulken, **maakt**
 onder welke Gouvernement iets merkwaardigs **eenige**
 heeft plaats gehad, of aan welken in de **verande-**
 thans loopende eeuwe de Landbestiering **ringen in**
 geftaan heeft. De eerste, die hier verdient **de fchik-**
 gemeld te worden, is de Gouverneur **kingen**
N. Bax, die dezen post in den jare 1670 **van Rie-**
 bekleed heeft. Hy wordt beschreven als **beck.**
 zeer kloekmoedig en voorzigtig in alle zyne
 ondernemingen; doch een weinig hard om-
 trent zulken, die onder zyn gebied stonden,
 en zich niet gemaklyk naar zynen zin wilden
 fchikken. Door hem werd de Vesting, die
 door den Kommandeur *van Riebeck* was
 aangelegd, met goedvinden van de Heeren
 Bewindhebbers in Holland, gefloopt, en
 vervolgens eene andere, voorzien van vyf
 Bolwerken, weder opgebouwd, schoon de
 eerste, naar het getuigenis van allen die
 dezelve gezien hebben, veel beter aan het
 oogmerk zoude beantwoord hebben: uit
 dien hoofde zyn de Heeren, die hem in
 het Gouvernement opvolgden, in de nood-
 zaaklykheid geweest om dit gebrek te ver-
 hel

X. helpen , en nieuwe Vestingwerken aan te Hoofdst. leggen.

Hy beteug- De gemelde Heer *Bax* heeft de weder-
geit de spannige Hottentotsche Natie, Gunjemans
Gunje- genaamd, beteugeld, en zo in het naauw
mans. gebragt, dat zy, die te voren den Europe

Simon
van der
Stell
volgt hem
op.

Berigt
wegens
deszelfs
hoedanig-
heden en
regeer-
ring.

anen vry wat schade toebragten, federd
geenen lust gehad hebben om iets tegen de-
zelve te ondernemen. — Nadat hy
door Heeren Bewindhebberen naar elders
gezonden was, werd hy, in den jare 1679,
opgevolgd door *Simon van der Stell*, die
eerst Kommandeur aan de Kaap was, en
niet voor het jaar 1691 Gouverneur gewor-
den is. — Men geeft wegens de af-
komst en hoedanigheden van dezen een
zeer ongunstig getuigenis, ook zegt men dat
hy alleenlyk tot die gewigtige bediening geko-
men is, omdat hy door zyn huwelyk aan
voornaame familien in Holland vermaag-
schapt was. — Volgens zyne bevelen
werd het onbebouwde Land onder de In-
woners en nieuw aankomende Boeren,
maar voornamelyk onder de Fransche vlug-
telingen, uitgedeeld; doch die uitdeeling
geschiedde op eene gantsch onregelde
wyze. Zodanigen, welken hy wel wilde,
liet hy volle vryheid om een stuk naar hun
welgevallen te kiezen: maar aan hun, die
hy ongenegen was, schonk hy een stuk naar
zyn believen, het welk zelden veel goeds
was. Aan de behoefstigen liet hy zich wei-
nig gelegen leggen; maar wilde liefst zulken
begunstigen, van welken hy weder voordee-
len te wagten had. — Alle zyne beve-
len

len waren zeer gestreng, en dikwyls ten hoogften ongerymd. Wanneer hy iets beval, werd het met de uiterfte gestrengheid volvoerd, voornamelyk wanneer het geldzaken betrof; doch aan zodanigen, die zich aan de goederen van de Kompagnie vergreepen hadden, werd fomtyds de gevangenis geopend. — De loflykste daad, welke hy verrigt heeft, is dat hy op alle hooge Bergen eene wagt, van een stuk geschut voorzien, gesteld heeft, opdat, zo 'er eenig vyand van buiten of van binnen mogt aankomen, de burgers en landsluiden spoediglyk konden gewaarschouwd worden om zich te vereenigen, en denzelven het hoofd te bieden. Nadat hy verscheidene andere vaststellingen, van welken wy niet in het byzonder zullen spreken, gemaakt, en omtrent twintig jaren geregeerd had, werd hy opgevolgd door zynen Zoon *Willem Adriaan van der Stell*, van welken niet veel gunstiger gesproken werd. — In den beginne maakte hy zich zeer bemind, dewyl hy in verre na zo gestreng en onvriendelyk niet was als zyn Vader; doch hy verloor niet weinig van zyne agting door zyne onkuischheid. By deze kwam eene onverzadelyke gierigheid, die zo ver ging dat hy een voorwerp van de algemeene veragting wierd, en zich genoodzaakt vond om naar Holland te vertrekken, latende de Regeering in handen van zynen Neef den Heer *d'Abbing*, die den post van Gouverneur tot de aankomst van den nieuwbenoemden bleef waarnemen. Deze

X.
Hoofdst.

Hy wordt vervangen door zynen zoon *Willem Adriaan van der Stell*.

De Heer *D'Abbing* bekleedt

den post

X. geliet zich in den beginne als of hy den burge-
 Hoofdst. ren zeer genegen ware, en hen tegen den Heer
 van Gou. *van der Stell* wilde helpen, die hem egter
 verneur. door geschenken spoedig op zyne zyde trok.
 Waarfchynlyk zoude hy grote geweldena-
 ryen gepleegd hebben, ware hy in dezelve
 niet gestuit geworden door de aankomst van
 den nieuwen Gouverneur, den Heer *Louis*
 Aan- *van Asfenburg*, uit wiens lang agterblyven
 komst men de vrees opvatte dat hy nimmer ko-
 van den men, en *d' Abling* wel in de regering
 Heere blyven zoude. — Men zag zich egter
 Louis van blyven zoude. — Men zag zich egter
 Asfenburg uit deze verlegenheid gered. Want den
 als Gou- 24sten van Louwmaand des jaars 1708
 verneur. zette de Heer *van Asfenburg* aan de Kaap
 voet aan land. Men vindt hem beschreven
 als een man van ongemeene bekwaamheden,
 van veel ondervinding, en van grote edel-
 moedigheid. In den aanvang van zyne
 regeering vond hy vry vele hindernissen
 door de listige pogingen van *d' Abling*, die
 hem, wegens den staat der zaken nog niet
 genoeg onderrigt zynde, op allerlei wyze
 tragtte te blinddoeken, om dus zelf de
 magt in handen te krygen — Wel-
 haast verviel hy in eene sleepende ziekte,
 welke men zegt dat door vergift was ver-
 oorzaakt geworden: hy verloor zyne ver-
 mogens van geest en ligchaam beiden, en
 kon op het laatz niet dan door drank ge-
 laafd worden Dit gaf *d' Abling* gelegen-
 heid om hem eene kladder aan te wryven,
 alsof hy door sterk drinken geheel buiten
 staat geraakt ware tot alle verrigtingen, zo-
 dat

dat niets in orde zoude behandeld worden zyn, had niet de laatstgemelde gezorgd om de zaken naar behooren waar tenemen. Hy overleed in den jare 1711, en werd van velen betreurd.

Na zynen dood, en toen de Heer *d' Abling* als Extraordinaris Raad van Indie naar Batavia vertrokken was, werd aan den gewezen Sekretaris van den laatstgemelden Gouverneur, door den Raad van Politie, de regeering opgedragen, zo lang tot 'er een ander zoude benoemd zyn. Deze had den naam van *Willem Helot*, en bezat weenige of geene bekwaamheden, maar eenen onverzadelyken hoogmoed, die egter eerlang gefnuikt werd, dewyl de Heer de *Chavonnes* als Gouverneur naar de Kaap gezonden werd. Deze aanvaardde de regeering in den jare 1714, en overleed in den jare 1724. Twee jaren daarna werd hy opgevolgd door den Heer *Pieter Gysbert Nood*, na wien *La Fontains*, en *A. van Keruel* het bestier in handen kregen. Naderhand was 'er weder een Kommandeur, en vervolgens werd *Hendrik Swellingrebel* tot Gouverneur aangesteld. Op dezen volgden de Heeren *Ryk Tulbag*, *Pieter van Rbeede van Oudsboorn*, *Jan Willem Kloppeburg*, en *Mr. Joachim Baron van Plettenberg*, diethans het Gouvernement in handen heeft.

Thans zyn 'er agt onderscheidene Kollegien, onder welken alles, wat tot de Regeering behoort, verdeeld is: namelyk een Grote Raad, een Hof van Justitie, een

X.
Hoofdst.

Willem Helot wordt beroemd om de zaken tot de komst van een nieuwen Gouverneur waar te nemen.

Andere Gouverneurs en Gezaghebbers.

Kollegien en onder welken de zaken, die tot

X. Minder Hof van Justitie, eene Kamer van Hoofdst. Huwelykszaken, eene Weeskamer, eene de Regeering be- Kerkelyke Vergadering, eene Burger- hooren, lyke Regtbank, en een Krygsraad. De twee verdeeld laatstgemelde Vergaderingen zyn ingevoerd door den Gouverneur *Simon van der Stell*, in den tyd waarin de Franfche Vlugtelingen zich in grote meenigte aan de Kaap kwamen nederzctten.

Van den De grote Raad, die fomtyds het Hof groten van Politie genoemd wordt, beftaat uit den Raad. Gouverneur, die in denzelven altyd voorzigt, en uit agt dervoornaamfte Amptenaren, welke in dienst van de Oost-Indifche Kompagnie zyn. De Gouverneur heeft 'er twee ftemmen. De Raad heeft magt om vrede of oorlog met de Hottentotten te maken, en alles wat den Koophandel, de Zeevaart, en de veiligheid van het Komtoir betreft, te regelen. Dezelve verbeeldt eenigermaate de Staaten Generaal en de Kompagnie, vergadert alle Maandagen des morgens ten negen uren, en zyne zittingen duren doorgaans tot aan den middag. Dit Kollegie houdt briefwifeling met de Kamers der Bewindhebberen in Holland, met de Regeering te Batavia, en met die te Ceylon. Alles wat 'er omgaat wordt naauwkeuriglyk door den Sekretaris aangeteekend, die ook affchriften houdt van alle de brieven, welke ontvangen of verzonden worden. Ieder Lid van deze vergaderinge wordt, zo dikwyls hy in het Fort komt, of 'er uit gaat, door de bezetting met krygseer begroet, welke eer aan geene andere 'ngezetenen van de Kaap bewezen wordt. De Le-

Leden worden ook door alle de Europe- X.
anen, die zich hier bevinden, met meer Hoofdst.
dan gemeeren eerbied behandeld.

Daar zyn andere Regtbanken, welke Hooge
dienen om den last der bezigheden van Hof van
deze te verminderen. Tot derzelve getal Justitie.
behoort het Hof van Justitie : het zelve be-
staat genoegzaam altyd uit dezelfde Leden die
den Groten Raad uitmaken. Dit Hof neemt
kennis van, en vonnist over alle burgerlyke
en lyfstraffelyke zaken, welke aan de Kaap on-
der de Europeanen voorvallen. Wanneer een
Europeaan, die niet in dienst van de Kompagnie
is, gedaagde of eischer, beschuldigde of
beschuldiger voor dit Gerechtshof is, en zyne
party tot de Bedienden van de Kompagnie
behoort, dan hebben de drie regeerende
Burgemeesters van de Kaap, welke jaarlyks
gekozen worden uit zodanigen, die niet in
dienst van de Kompagnie zyn, toegang tot
de Vergadering, en zyn tegenwoordig by
het onderzoek, om toe te zien dat de be-
trekking, welke de Regters met eene der
partyen, die in dienst van de Kompagnie
is, hebben, de schaal niet ten voordeele van
dezelve doe overflaan.

Men kan zich van dit Hof op tweeder-
leie wyzen op eene andere Regtbank beroe-
pen : men kan namelyk verzoeken dat de
zaak voor het Hof van Justitie te Batavia, of
voor dat van Holland gebragt worde. Som-
tyds (doch dit gebeurt maar zelden) be-
roept men zich, ter eerste instantie, op het
eerstgemelde, en vervolgens op het
laatste van deze twee Hoven.

De party, die van eenig geveld vonnis

X. wil appelleren, moet zulks tien dagen, na-
 Hoofdst. dat het zelve is uitgesproken, laten aantee-
 kenen, en aan het Hof honderd Guldens in
 bewaring geven, welke som, indien men
 nederhand het vonnis herroept, aan
 den Appellant, doch indien men het be-
 vestigt, aan den Gedaagden wordt ter hand
 gesteld.

Lage Hof, Het Lage Hof van Justitie is geheel af-
 van Justi hanglyk van dat, waarvan wy zo even ge-
 tie. sproken hebben. Men vonnist in deze
 Regtbank over zaken, die van geen groot
 belang zyn, over kyveryen en geringe ver-
 ongelykingen, en over schulden, welke de
 som van honderd kronen niet te boven
 gaan. In dit Hof bekleedt een Lid van den
 Hoogen Raad den post van Voorzitter: de-
 zelve is verpligt om aan het Hooge Gerechts-
 hof wegens alles wat in deze Kamer omgaat
 berigt te geven. Daarenboven zyn 'er drie
 Burgers en vier Bedienden van de Kompag-
 nie. Een der Burgeren is altyd Vice-
 President, en een der Bedienden Sekreta-
 ris. Om de twee jaren worden de Leden,
 welke dit Genootschap uitmaken, veranderd.
 Ten dien einde maken de Burgers en de
 Bedienden van de Kompagnie lysten, die
 het dubbel getal van personen, welke men
 moet kiezen, bevatten. Die Lysten worden
 aan den Hoogen Raad overhandigd, welke
 uit de voorgestelde personen zodanigen ver-
 kiest als meest geschikt geoordeeld worden
 tot den post, dien zy moeten bekleeden.
 Onderrusschen is men altyd bedagt om op
 deze Lysten eenige oude Leden te stellen,
 en

en de Raad laat nimmer na twee of drie uit **X.**
 dezelve te behouden, opdat zy den nieuw Hoofdst.
 aankomenden gepaste onderrigtingen mogen
 geven wegens de wyze om de zaken te
 behandelen, en om die, welke reeds by de
 hand genomen zyn, ten einde te brengen.
 Door deze Gerechtshoven worden aanteeke-
 ningen en afschriften gehouden van alle
 pleitgedingen en vonnissen of besluiten.
 De Hooge Raad zendt van tyd tot tyd die
 papieren naar Holland aan de Bewindhebbe-
 ren van de Kompagnie.

De Kamer van Huwelykszaken wordt De Ka-
 dus genoemd omdat zy agt geeft op de wet- mer van
 tigheid der huwelyksverbintenisfen, eer de Huwe-
 zelve worden voltrokken. Deze Kamer lyksza-
 ken.
 zorgt dat alle de huwelyken der Europe-
 anen aan de Kaap gewettigd worden door
 de Ouderen of Voogden, wanneer de per-
 sonen, die zich aan elkanderen willen ver-
 binden, ouders of voogden hebben, en
 onderzoekt of de eene of andere der
 partyen geen vroeger verbintenisfen met
 iemand anders hebbe. De Leden, die deze
 Vergadering uitmaken, zyn dezelfde, die
 tot het Lage Gerechtshof behooren. Zy
 vergaderen alle Zaturdagen. Wanneer zy
 vinden dat men zich tot het voorgestelde
 huwelyk naar behooren verbonden heeft,
 geven zy den verloofden eenen verlof-
 brief, ingerigt aan den Predikant van de
 Parochie, waartoe zy behooren, die, na
 denzelven ontvangen te hebben, hunne
 geboden drie agtereenvolgende Zondagen
 afkondigt, en, zo 'er in dien tyd niemand
 zich

X. zich tegen verzet heeft, hen trouwt.
Hoofdst. Wanneer 'er iemand is, die meent iets van belang tegen de verbintenis te kunnen inbrengen, moet hy zyne redenen aan de Kamer van Huwelykszaken bekend maken, die over derzelve wettigheid vonnist.

De Weeskamer. De Weeskamer bestaat uit zeven personen: uit eenen President namelyk, die altyd de Vice-President van den Hoogen Raad is, uit drie Bedienden van de Kompagnie en uit drie Burgers, die voor den tyd van twee jaren benoemd worden, even als de Leden van het Lage Geregthof. De Vice-President van deze Vergadering is doorgaans een der Burgeren. De Sekretaris is altyd een der Bedienden van de Kompagnie, en trekt agttien gulden in de maand, behalven eenige andere kleine voordeelen. Hy moet aanteekening houden van alles wat in deze Kamer voortvalt. Een Weeskind kan zonder toestemming van dezelve niet trouwen voordat het den ouderdom van vyf en twintig jaren bereikt heeft. Indien zy het huwelyk toestaat, geeft zy een schriftelyk bewys van haare goedkeuring, welke aan de Kamer van Huwelykszaken moet vertoond worden, eer dezelve met haar gewoon onderzoek kan voortgaan.

De Kerkelyke Vergaderingen. De Kerkelyke Vergadering moet zorg dragen voor den staat der Kerken aan de Kaap, welke drie in getal zyn: door haar wordt alles, wat de Kerkelyke orde en bestiering betreft, geregeld. Deze Vergadering

ring zorgt ook dat de Aalmoesfen en andere Armengelden wel en naar behooren uitgedeeld en bestierd worden. Zy bestaat uit drie Leeraren, zes Ouderlingen en twaalf Diakenen. Zy kan beschouwd worden als eene voort van Nationale Kerkvergadering, en beschikt niet slegts de tydelyke belangen der Kerken, maar regelt ook de Plegtigheden, die tot den openbaren Godsdienst behooren. De Vergadering let zo wel op de belangen der Armen, dat 'er in de Hollandfche Kolonien aan de Kaap geene Bedelaars gezien worden. Het geen van de Aalmoesfen overschiet, wordt besteed tot onderhoud der Kerken en Scholen. Wanneer men, na alle deze uitgaven, nog eenig geld overhoudt, wordt het zelve op Intrest uitgezet. Van alle de zaken en besluiten, welke in deze vergaderinge behandeld worden, wordt zorgvuldiglyk dag aan dag aantekening gehouden, en het staat elk een vry die aantekeningen te lezen. Behalven deze algemeene Kerkelyke Vergadering is 'er nog een byzondere Kerkenraad, die van tyd tot tyd in iedere Parochie byeenkomt. Die vergadering bestaat uit agt perfonen: de eerste is een der voornaamsten uit de Parochie, en wel doorgaans de Opper koopman, welke den post van Prefident bekleedt: na hem volgt de Predikant, en behalven dezen behooren tot dit Kollegie nog twee Ouderlingen en vier Diakenen. Vier van deze Leden worden uit het ligchaam der Burgerye, en vier uit de Bedienden van de

X.
Hoofdst.

X. de Kompanie gekozen. De Predikant
 Hoofdt. wordt altyd onder de laatsten geteld.
 Burgerly. Iedere Kolonie aan de Kaap heeft een'
 ke Raad. Burgerlyken Raad, bestaande uit zeker ge-
 tal van Burgers. Om de twee jaren worden
 de Leden van denzelven verkozen door den
 Groten Raad uit eene lyst van Burgeren,
 welke door de Bewoners van iedere Kolo-
 nie is opgesteld. Deze Lyst bevat het
 dubbel getal der personen, die verkozen
 moeten worden. Die Raad werd eerst in-
 gevoerd door den Gouverneur *Simon van
 der Stell*, toen de Fransche vlugtelingen
 zich aan de Kaap kwamen nederzetten.
 Hy gaf aan deze Overheden den naam van
 Heemraden. Zy hebben, met betrekking
 tot de Kolonie, genoegzaam geen gezag :
 byna alles wat dezelve betreft wordt be-
 paald en geregeld door de Kollegien, van
 welke wy gesproken hebben. De verrig-
 tingen van deze Kamer bestaan alleen in
 raadpleegingen over de gemeene belangen
 van de Burgers, die het Vlek van de Kaap
 bewonen, en in de voorstellinge der zaken ,
 die door den Groten Raad moeten beflist
 worden. Daarenboven zamelt zy de belas-
 tingen in, die door den gemelden Raad op
 de Burgery gelegd worden. ——— De
 drie regeerende Burgemeesters, die alle
 jaren door de Burgers uit hun ligchaam
 verkozen worden, hebben egter vry veel
 invloed, dewyl hun de toegang in het
 Geregts-hof dikwerf open staat : dus zyn zy
 ook in groot aanzien. ——— Het ligchaam
 van de Kaapfche Burgerye heeft eenige by-
 zon

zondere inkomsten. Het bezit verscheide- **X.**
 ne fraaye Tuinen en ryke Wynbergen aan **Hoofdst.**
 de Zout-rivier, en heeft, op eenigen af-
 stand van het Vlek, mede prachtige Hoven,
 welke men zegt dat jaar voor jaar vyftig-
 duizend guldens opbrengen. — De
 Burgerlyke Raad van de twee andere Kolo-
 nien heeft meer gezags en invloeds in de
 beschikkinge der zaken. — De Land-
 drost of Luitenant van de Kolonie bekleedt
 in den Raad, die tct dezelve behoort, altyd
 den post van President. Men regelt daar
 alle schulden, die de som van honderd-en-
 vyftig guldens niet te boven gaan. Men
 onderzoekt en straft 'er de meeste misda-
 den, die binnen de palen van het Regtsge-
 bied der Kolonie begaan worden, en
 men vonnist 'er over al het kwaad,
 dat de Slaven bedryven. Deze Raad heeft
 een byzonder Raadhuis, waarin dezelve ver-
 gadert, en ook eene gevangenis voor Misda-
 digen.

Dewyl de uitgestrektheid van het gezag **Van de**
 van dit Ligchaam zeer veel af hangt van dat Land-
 van deszelfs President, zal het niet onge- **dros-ten.**
 voeglyk zyn een weinig byzonderer over de
 verrigtingen van dezen te spreken. Nadat
 de Baron *van Rbeede* de voornaamste amp-
 ten in dienst van de Kompagnie, met
 grote toejuichinge, bekleed had, en in het
 Vaderland was weergekeerd, kreeg hy van
 de Kompagnie den titel van Kommisfaris
 Generaal, met volle magt om over de Gou-
 verneurs en andere Bedienden, welke hy
 zoude mogen oordeelen dat gebreklyk in
 hun.

X. hunnen dienst waren, te beschikken, hen
 Hoofdst. in het waarneemen van hunnen post op te
 schorten, hen af te zetten, en anderen in
 hunne plaatse aan te stellen. Die Heer onder-
 zocht, nadat hy weder naar de Kaap
 vertrokken was, den staat der Kolonien,
 maakte verscheidene veranderingen in de
 Regeeringe, en liet eenige nieuwe Vast-
 stellingen afkondigen. Hy was het die den
 eersten Landdrost of Luitenant der Kolo-
 nien van Stellenbosch en Drakenstein aan-
 stelde: hy gaf aan dien Landdrost dezelfde
 magt, die de eerste Fyskaal aan de Kaap
 bezat. Dezelve moest alle booswigten,
 landloopers en ongebondenen gevangen
 nemen, en hen uit zyn regtsgebied bannen.
 Hy oefende dit gezag, zonder eenige stoo-
 renis, tot in het jaar 1712. Maar ten dien
 tyde gebeurde het dat een bende Matroo-
 zen, welke hy vervolgd en gevangen ge-
 nomen had, nadat zy uit den dienst geloo-
 pen waren, en verscheidene ingezetenen
 van de Kolonie, die in eenzame plaatsen
 woonden, van hunne goederen beroofd en
 moeite aangedaan hadden, de straf, welke
 zy verdiend hadden, ontkwamen, dewyl zy
 uit de gevangenis braken. Men kreeg
 eenigen tyd daarna twee hunner weder in
 hegtenis: de een werd gevat door den
 Landdrost, van welken wy hier spreken,
 en de ander door hem, die *ad interim* den
 post van Fyskaal aan de Kaap waarnam.
 Deze was een zeer geweldig mensch, en
 meenende dat hy best zyn hof by de Kom-
 pagnie zoude maken, wanneer hy den
 Land.

Landdros in het tegenwoordig geval zyn X.
 gezag betwistte, beweerde hy dat dezelve Hoofdst.
 op dezen gevangenen geen regt altoos had,
 omdat die man, een Matroos zynde, ge-
 heel afhing van de Kolonie, en gevolglyk
 door den Fiskaal moest gestraft worden.
 Naardien de Landdros zyn regt wilde
 staande houden, bragt de Fiskaal de zaak
 voor den Groten Raad, dien hy verzogt
 het geschil te willen beslissen. Toen de
 Partyen gehoord waren, oordeelde de Raad
 het best de byzondere Regtsgebieden zo te
 regelen, dat voortaan alle twisten van dien
 aart tusfchen de Amptenaars werden voor-
 gekomen, door bevel te geven dat noch de
 Landdros noch de Fiskaal iemand zoude
 straffen, dan over misdaden, welke in hun
 Distrikt begaan waren. Het was toen, en
 zelfs by deze gelegenheid, dat de Grote
 Raad het Regtsgebied der Kolonie van de
 Kaap uitbreidde tot aan de Mosfelbanks-
 rivier.

Eindelyk zyn 'er onder de Kollegien, De
 welke men aan de Kaap heeft vastgesteld, ^{Krygs-}
 twee Krygsraden, welker eene geschikt is ^{raad.}
 voor de Soldaten die tot de Kolonie aan
 de Kaap behooren, terwyl de andere dient
 voor de Kolonien van Stellenbosch en
 Drakenstein. De eerste vergadert in het
 Vlek van de Kaap, en de tweede in de
 Kolonie van Stellenbosch. Die twee Krygs-
 raden zyn door den Gouverneur *Simon van*
der Stell aangesteld geworden. Toen de
 Franfche Vluchtelingen aan de Kaap aan-
 kwamen, bragt men eenige Kompagnien
 Ruiters en Voetvolk op de been, en stelde

X. Kollegien aan om ze te bestieren. In ieder Hoofdst. van deze Kollegien zyn tien Kommisfarisfen. De President van het Kollegie aan de Kaap is altyd een Lid van den Groten Raad : de andere Leden zyn altyd Officers van de troepen der Kolonie. De Landdrost is President in den Krygsraad van Stellenbosch, welke bestaat uit negen der voornaamste Officieren van de troepen, die in de twee Kolonien, Stellenbosch namelyk en Drakenstein, onderhouden worden. In ieder van deze Kollegien is een Sekretaris. Eens in het jaar komen de Afgevaardigden van den Groten Raad om de Revue over de troepen te doen, en te onderzoeken wat aan dezelve ontbreeke. By die gelegenheden vermaakt men zich doorgaans niet weinig; zodra de krygsoefeningen geindigd zyn, en de Soldaten de wapenen hebben afgelegd, bevlytigen de Kompagnien zich om de Afgevaardigden op duizenderleie kunstjes en genoeglyke vertooningen te onthalen. Wanneer drie of vier slaven te gelyk uit hunnen dienst gevlugt zyn, zendt de Krygsraad van de Kolonie, waar de Meesters wonen, terstond eene bende Ruiters van de Kompagnie uit om hen op te sporen. — De Burgers der Kolonien zyn verplicht om by nagt de wagt te houden; doch dewyl men thans, door het verminderen der Hottentotten, zich veilig genoeg oordeelt, wordt deze orde nier zeer naauwkeurig in agt genomen.

Wy moeten hier nog aanmerken dat 'er,
ter

ter voorkominge van brand, die niet zelden X.
 ontstaat door de weinige zorg, welke men Hoofdst.
 draagt om de Schoorsteenen schoon te hou-
 den, eenige bezoldigde luiden zyn aange- Voorzor-
 steld, wier post het is de Schoorsteenen gen ter
 van het Vlek van tyd tot tyd te onderzoeken, weeringe
 en de eigenaars der Huizen te vermanen om van
 dezelveu behoorlyk te laten veegen. Brand.
 Zy,
 die aan deze waarfchouwing weigeren te
 gehoorzamen, worden gedagvaard om in
 het Kasteel te verschynen, waar men hun
 eene boete, evenredig aan hunne bezittin-
 gen, oplegt.

T W E E D E A F D E E L I N G.

*Van de Bedienden der Kompagnie; van de
 Kosten, die zy ter handhavinge van de
 Kolonien te dragen heeft, en van de
 Voordeelen, die haar door dezelveu
 worden aangebragt.*

Het heeft der Oost-Indische Kompagnie Staat der
 nie onnoemelyke sommengekost, de zaken Kaapsche
 aan de Kaap op eenen vasten voet te bren- Volkplan-
 gen. Kolbe zegt dat zy, indien men hem tingen,
 wel onderregt heeft, gedurende den tyd met be-
 van twintig jaren, jaarlyks eene millioen trekking
 Guldens heeft moeten uitschieten. tot de
 Ten Oost In-
 zynen tyde beliepen de jaarlyksche kosten dische
 van de Regeeringe nog viermaal honderd. Kompag-
 duizend Guldens, en het was al zeer op nie.
 indien de inkomsten die som konden op-
 bren-

X. brengen, zodat de Kompagnie toen nog moeite had om zo vele voordeelen van de Kaap te trekken, als de gelden beliepen, welke zy genoodzaakt was uit te schieten. Het is ongelooflyk wat zorgen zy van tyd tot tyd heeft aangewend om de veiligheid der Kolonien te bevorderen, en hoe sterk ook de nieuwe inwoners geyverd hebben, om zich hier te versterken, en de plaatsen hunner inwoning te doen bloeyen. Men mag zeggen dat het een en ander een onwraakbaar bewys verschaft van de naarstigheid en het goed vernuft der Nederlanderen.

Kosten, welke de Kompagnie jaarlyks moet maken. De Bedienden van de Kompagnie kunnen zeer gevoeglyk in twee Klassen onderscheiden worden, in zulken namelyk die meer, en in zodanigen die minder aanzien hebben, of in *Voornamen* en *Gemeene*. Tot de *Voornamen* behooren alle de Amptenaars, die deel aan de bestieringe der zaken hebben, en ook de Sekretarissen en Boekhouders. De *Gemeene* Bedienden zyn de Soldaten, de Ambagtsluiden en Huisbedienden. ——— Wy zullen hier de jaargelden en Bezoldingen, welke zy, volgens *Kolbe*, trekken, opgeven.

Guldens.

Het traktament van den Gouverneur bedraagt jaarlyks. 3255

De Kapitein van de Bezetting, de Predikanten der Kolonien, en de Equipage-meester trekken ieder 1627 Guldens en 10 stuivers,

KAAP DE GOEDE HOOP. 245

Guldens. X.
Hoofdst.
makende in het geheel jaarlyks voor
zeven personen. f 11393

De Luitenant der Bezettinge
trekt jaarlyks. f 1005

De Vaandrig van de Bezettinge,
en elf Onder-Kooplieden, trek-
ken jaarlyks ieder 708 Guldens,
makende te samen. f 8496

De Boekhouders en Ziekentroo-
fters maken te samen dertien
personen, ieder van welken in het
jaar trekt 513 Guldens. f 6669

Twintig Klerken, of Onder-Sek-
retarissen, genieten jaarlyks ieder
354 Guldens, en dus te samen. . . f 7080

De Sergeanten van de Bezetting,
de Onder-Officiers der kleine
Koopvaardyschepen, welke in de
nabuurfchap van de Kaap ten
dienfte van de Regeeringe gefchikt
zyn, en andere mindere Bedien-
den, makende te samen een getal
van twee-en-twintig personen
uit, die allen geene gelyke bezol-
ding trekken, genieten met elkan-
deren. f 7788

De Soldaten der Bezettinge en
de Huisbedienden, die te samen

X. Guldens.
 Hoofdst. vyfhonderd vier-en-twintig per-
 fonen uitmaken, trekken. f 73884

119570.

Behalven dit jaarlyksch inkomen trekt de Gouverneur nog van de Kompagnie, tot onderhoud van zyn Huisgezin, alle maanden, vyftienhonderd ponden Ryst, dertig bosfen witte Ryst, die nog in de airen staat; twee mudden of driehonderd en zestig ponden tarwen Meel; vier schapen, waarby het egter zelden blyft, omdat zyne verteering doorgaans groter is; vier kannen Boomolie, en zo veel Azyn als hy noodig heeft; een emmer Inlandsche of Afrikaansche Wyn; agt kannen Brandewyn; zestien kannen Sek; twintig kannen sterk Scheepsbier of Bronswyker Mom; vyf-en-twintig pond Boter; vyftien pond Waskaarzen; tien pond gemeene Kaarzen; twintig pond gezouten Vleesch en Spek, dat uit Holland komt; twee pond Speceryen; vier pond Peper; alle dagen een voer Brandhout, of zo veel als hy gebruikt; voldoening voor alles wat tot zyne Kleeding behoort, ten minsten in zo verre dat hy het voor vyf-en-twintig ten honderd minder heeft dan een ander het bekomen kan; allerlei Tuinvrugten, zonder onderscheid, welke hem, op zyn bevel, uit den Tuin van de Kompagnie moeten gebragt worden. Daarenboven heeft hy zo vele slaven en slavinnen, nevens

vens kost en kleeding voor dezelve, als hy in zyn huis noodig heeft. X. Hoofdst.

Men verzekert dat hy voor het Afscheidemaal, waarop alle de Opper-Officieren, te weten de Admiraal, Vice-Admiraal, en de Schout by nagt, nevens alle de Kapiteins, Luitenants, Vaandragers, Opper- en Onder-Kooplieden, en Boekhouders verschynen, en het welk hy jaarlyks aan de Retourvloot, in naam van de Maarschappy, moet geven, vyfhonderd Guldens geniet, terwyl hem daarenboven de onkosten, welke hy by die gelegenheid moet maken, uit de Kasfe van de Kompagnie betaald worden: als mede dat hy eene dergelyke som mag verwagten, zo dikwyls hy zich in dienst van de Kompagnie op de Reede begeeft, om een schip, dat in nood is, te redden.

Wy zouden vele andere kleinigheden onder deze voordeelen kunnen optellen, die, te samen genomen, al vry aanzienlyke sommen zouden uitmaken. Men rekent gantsch niet te veel, wanneer men ftelt dat de Emolumenten, welke de Gouverneur het geheele jaar door geniet, zo hoog loopen als zyne vaste jaarlyksche bezolding. Laat ons, om dezelve vooral niet buiten de maat te schatten, ze jaarlyks eens stellen op eene som van. f 6000

Wy zouden onzen Lezer door langwyligheid verveelen, wanneer wy hier in het byzonder van de Emolumenten der andere voorname of gequalificeerde Bedienden wilden spreken. Het zal genoeg zyn in het

X. algemeen te zeggen dat hunne vervallen
Hoofdst. genoegzaam overeenkomen met de Bezol-
dingen, welke zy voor het waarneemen van
hunne Bedieningen trekken, en dat zy
dus mogen geschat worden op. . . f50000

De gemeene vyfhonderd en vier-en-
twintig man, genieten, na hunne boven-
gemelde Bezolding, niets anders dan Brood,
waartoe voor ieder man jaarlyks $2\frac{1}{2}$ mudden,
en dus voor allen te samen 1310 mudden
noodig zyn. Iedere Mudde komt hier,
wanneer men 'er het Maal-en Bakkers-loon
by rekent, op 9 guldens te staan, zodat
zy, volgens dezen overslag, jaarlyks ont-
vangen. f 11790

Alle de Bedienden der Oost-Indische
Kompagnie aan de Kaap, genieten derhal-
ven jaarlyks voor Emolumenten eene som
van f 67790

Men rekent dat de Schapen, die op kos-
ten van de Kompagnie geslagt worden, om
voor de Tafel van den Gouverneur, en an-
dere gequalificeerde Bedienden gebruikt te
worden, of om den Schepen der Kompag-
nie, die aan de Kaap komen, ter verver-
schinge te dienen, het eene jaar door het
andere geslagen zynde, jaarlyks omtrent
150000 Guldens kosten. De kosten van
het koopen en onderhouden der slaven
beloopen jaarlyks omtrent 30000 Guldens;
want de Kompagnie heeft 'er ten minsten
altd zeshonderd in haaren dienst. Voor
het onderhoud der Zieken in het Hospitaal
moeten jaarlyks 2000 Guldens gesteld wor-
den.

den. De Matroozen, die op de Schepen X.
 der Kompagnie dienen, kunnen, wanneer Hoofdst.
 zy ziek worden, in dit Hospitaal komen,
 waar zy, gedurende den tyd van veertien
 dagen, om niet bediend, en van het noo-
 dige voorzien worden. ——— Indien zy,
 na verloop van dien tyd, niet hersteld zyn,
 moeten zy de helft van hunne Bezoldinge
 betalen.

De Regeering geeft eene zekere belooning
 aan elk, die eenen Leeuw, Tyger of Wolf
 van kant maakt, en dikwerf geeft zy ook
 vergeldingen aan Europeanen, die haar
 eenigen dienst bewezen hebben. Dit alles,
 en de geschenken aan de Hottentotten, om
 hen in ruste te houden, beloopt jaarlyks
 2000 Guldens. Dus bedraagt de geheele
 som der onkosten, welke de Kompagnie
 jaar voer jaar aan de Kaap te doen heeft,
 omtrent 400000 Guldens.

Na dit opgegeeven te hebben, zal 't niet
 kwalyk pasfen ook iets te melden wegens de
 voordeelen, welke door de Kompagnie,
 ter goedmakinge van deze onkosten getrok-
 ken worden.

Hieromtrent staat aan te merken dat zy Vóórdee-
 in den beginne, toen de Kolonie nog zwak len, die
 en klein was, de winst, welke zy toen door de
 genoot, alleen van den handel moest trek- Kompag-
 ken, dewyl de Burgers en Boeren genoeg- nie van
 zaam niets betaalden, dat den naam van de Kaap
 accyns of Schatting draagen mogt. ——— getrok-
 Nadat egter de Kolonie begon toe te ne- ken wor-
 men, en zeer volkryk te worden, zodat den.